

Protestantse Kerk in Middelburg op weg naar 2020

Eindversie maart 2014

Wergroep Impulz
Leo Adriaanse
Willem van den Broeke
Stefan Francke
Marga Haas
Julian Majers
Tom Strating

In opdracht van de Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Middelburg

Inhoudsopgave

1. Ons idee:
  - Urgentie, Missie, Strategie, Beleid, Projecten

2. Groeidocument:
  - Aanleiding en opdracht
  - Gevolgde route
  - Protestantse Kerk in Middelburg anno 2020: waarom, wat, hoe
  - Sterktes/zwaktes/kansen/bedreigingen
  - Dromen en bouwstenen
  - Spanningsvelden en beleidskeuzes
  - De tweede ronde: nieuwe overwegingen na reacties in de wijken
  - Literatuur
  - Bijlage

3. Het Filia-al

Leeswijzer:

In het eerste gedeelte van dit stuk zetten wij de bevindingen van onze werkgroep kernachtig op een rijtje. Het gaat hier om een concrete aanbeveling aan de Algemene Kerkenraad.

Het tweede gedeelte vormt een verslag van onze zoektocht als werkgroep. Daarom heet het ook "groeidocument". Het vormt de neerslag van onze beraadslagingen als werkgroep, bijeenkomsten in de wijken en verdere reflectie daarop. In een "tweede ronde" wordt een aantal nieuwe accenten bij de eerdere uitkomsten geplaatst. Het groeidocument vormt de achtergrond waartegen onze bevindingen uit het eerste gedeelte moet worden gelezen.

Het derde gedeelte geeft een mogelijke invulling van de concrete aanbeveling uit het eerste deel. Het gaat dus slechts om een mogelijke invulling, andere uitwerkingen zijn ook mogelijk.

1. **ONS IDEE**

Eén ding weten we zeker: het zal niet zo worden als wij het nu bedenken.

De Algemene Kerkenraad van de Protestantse Gemeente Middelburg (PGM) heeft de werkgroep Impulz gevraagd een verkenning uit te voeren met betrekking tot de toekomst.

Waarom moet de PGM veranderen? (Urgentie)

De aanleiding tot het voelen van urgentie zit vooral in aardse zaken: het aantal leden loopt terug, de inkomsten ook en daardoor moet een aantal gebouwen afgestoten worden en moet de PGM predikantsplaatsen inleveren. Daarnaast is de kerk meer en meer in de marge van de samenleving terechtgekomen. Daardoor *zal* de kerk veranderen, of je wilt of niet. Je kunt, vinden wij, beter het heft in eigen hand nemen en nu de verandering zelf in gang zetten, dan je laten leiden door invloeden van buitenaf. We willen op weg gaan naar waar we wél willen zijn, en niet ons door omstandigheden laten leiden naar waar we waarschijnlijk niet willen zijn. Het gevoel van urgentie wordt in de hele PGM gevoeld. Dat was onze conclusie na de rondgang langs de verschillende wijkgemeenten.

Wat willen we zijn? (Missie)

Volgens Impulz gaat het in kerkzijn om drie dingen: omgang met God, gemeenschap met elkaar en dienst aan mens en samenleving. Dit zou de basis moeten zijn van alles wat we ondernemen. En het is de kunst deze kernen telkens weer te herontdekken en onze energie niet kwijt te raken aan allerlei aangroeisels en uitsteeksels. In de kerk moet het eenvoudigweg gaan over onze omgang met God en het uitdragen van Gods Liefde in de wereld. Het gaat erom te investeren in elkaar. En we moeten onze taak naar de samenleving niet verwaarlozen. Het is een open deur – en toch is onze ervaring dat die zo vaak dicht zit.

Hoe ziet het eruit? (Visie)

Als droombeeld van hoe de PGM er in 2020 uit zou kunnen zien, presenteren wij het Filiaal. Plekken waar de liefde van God (φιλία) zichtbaar wordt voor allen (Filia-al). Kerkelijke centra, die 24 uur per dag, 7 dagen per week toegankelijk zijn. Die zichtbaar zijn in de stad en gemakkelijk vindbaar. Die laagdrempelig zijn, en waar mensen op allerlei manieren betrokken kunnen zijn. Waar ook ruimte is voor organisaties of groepen die niet direct onder de kerkelijke vlag vallen. Verbonden aan de wijken én uiting van de gehele Protestantse Gemeente Middelburg.

Hoe gaan we het bereiken? (Strategie)

Twee uiterste mogelijkheden: ofwel het nieuwe laten opkomen terwijl het oude doordraait, ofwel het oude sluiten en het nieuwe openen. De weg van de PGM zal ergens tussen deze beide polen in liggen.

Kaders, doelen en middelen (Beleid)

Deze alinea is in te vullen door de Algemene Kerkenraad.

Zo gaan we het doen (Projecten)

Wij hopen dat op de Middelburg-brede bijeenkomst die samen met de Algemene Kerkenraad wordt georganiseerd (verwacht: 1^e kwartaal 2014) er ideeën opborrelen en plannen gemaakt worden. Dat er energie blijkt te zijn om die plannen ook daadwerkelijk aan te pakken en uit te voeren. Dat zou een geweldige start zijn en een impuls geven aan de hele PGM.

Essentieel is dat er vanuit de wijken zoals die nu bestaan een nieuwe gezamenlijke beweging op gang komt waarin we veel meer dan nu een gemeenschap met een doel vormen en naar buiten treden en uitnodigen om mee te doen. Een gemeenschap die de Liefde van God, het mededogen en de solidariteit met alle mensen uitdraagt en vorm geeft in Middelburg. Waarin ieder zijn eigen geloofsbeleving en relatie met (het mysterie) God kan hebben. Waar we open staan voor de taal van de ander en gesprekken op gang kunnen komen, want in de kerk spreken we teveel woorden die mensen niet verstaan.

2. GROEIDOCUMENT

1. Aanleiding en opdracht

Op 9 november 2011 is de werkgroep Nieuw Beleid door de Algemene Kerkenraad in het leven geroepen met de opdracht adviezen te geven over de **plaats en rol van de Protestantse Gemeente Middelburg, als instituut, in de jaren twintig van de 21ste eeuw.**

De redenen daarvoor zijn het afnemende aantal leden van de Protestantse Gemeente Middelburg en de noodzaak kerkgebouwen af te stoten en predikantplaatsen te verminderen om financiële redenen. Zoals het er nu naar uitziet zal de PGM moeten uitgaan van 3,5 volledige predikantplaatsen bij een structureel sluitende begroting in 2018/19.

De werkgroep heeft zijn naam veranderd in **Werkgroep Impulz** om de intentie tot het leveren van adviezen voor impulsen tot ontwikkeling van een eigentijdse Protestantse Gemeente Middelburg duidelijk te maken. De werkgroep bestaat uit leden van de Protestantse Gemeente Middelburg afkomstig uit diverse wijken van Middelburg: Marga Haas, Julian Majers, Stefan Francke, Willem van den Broeke, Tom Strating en Leo Adriaanse (voorzitter).

2. Gevolgde route

De werkgroep is vele malen bij elkaar geweest om op basis van literatuur en eigen gedachten over de ontwikkelingen binnen de kerk en de maatschappij twee zaken te bespreken en in kaart te brengen: eerst de sterktes en zwaktes van onze huidige protestantse gemeente en daarna de kansen en bedreigingen voor een protestantse gemeente het komende decennium. De eerste resultaten daarvan zijn besproken in de vergadering van 12 maart 2012 van de Algemene Kerkenraad en op de gemeenteavond over de 'Krimp' van 29 maart 2012.

Vervolgens is door de werkgroep een Impulz-dag georganiseerd op 12 mei 2012. Daar waren 35 vertegenwoordigers uit alle wijken aanwezig. We bespraken de bevindingen van de werkgroep (de sterke en zwakke kanten van de gemeente en de kansen en bedreigingen voor de gemeente) en vulden aan. Ook brachten we droombeelden voor onze protestantse gemeente in beeld en verzamelden we bouwstenen voor een visie op de Protestantse Gemeente Middelburg in 2020. De resultaten van dit alles (analyse van de huidige situatie, de lonkende perspectieven en de spanningsvelden) zijn in een eerdere versie van dit rapport als groeidocument beschreven. Het groeidocument (december 2012) is na bespreking in de Algemene Kerkenraad in alle wijken en met een deel van het ministerie van predikanten besproken. De resultaten van die dialogen zijn verwerkt in deze uiteindelijke versie van dit rapport.

3. Protestantse Kerk in Middelburg anno 2020

Waarom?

"Mensen van God" die notie hebben van de Bijbelse boodschap, hebben met een antwoord op de vraag naar het bestaansrecht van de kerk in 2020 niet zoveel moeite. Zij leven immers in de verwachting van het Koninkrijk dat komt en met de opdracht die blijde boodschap uit te dragen! Een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Die verwachting en die opdracht vormt de garantie voor het voortbestaan van de kerk. Dat is ook de essentie van Pasen: de beloftevolle verzekering, dat het zinvol is om te hopen en nu al te werken aan dat Koninkrijk. De kerk heeft de toekomst! Dat optimisme wordt getemperd door het besef van interne verdeeldheid, hokjesgeest, eilanddenken, etc. Het is te goedkoop dat probleem af te doen onder verwijzing naar de veelkleurigheid van de geloofsgemeenschap. Daarvoor gaan de wegen te zeer uiteen. De vraag is hoe het zover heeft kunnen komen. Tenminste twee redenen zijn daarvan de oorzaak: het ontbreken van een hechte gemeenschap en de onderlinge dialoog. Wellicht samen te vatten in het ontbreken van de zorg voor elkaar. Voor het herstel daarvan staat het DNA-profiel van de kerk zoals hierna beschreven garant. Dat biedt geen direct toepasbare oplossingen, maar verwachtingsvol vertrekpunt.

Waarom zou er anno 2020 nog een kerkgemeente zijn?

Om dat het om door God geïnspireerde mensen gaat. Mensen, die door de verhalen over Jezus God hebben (h)erkend en ieder op hun eigen wijze God beleven en ervaren. Voor de één zal dat zijn de God, zoals die zich in de bijbel geopenbaard heeft ('Gott ist'); voor de ander een God die gebeurt tussen mensen. De opvattingen liggen onverzoenbaarijd uiteen, maar sinds het Samen

op Weg proces moeten er geen krampachtige pogingen meer ondernomen worden leervrijheid en leergezag met elkaar te verzoenen. Ook in dat opzicht zal de kerk zich pluriform kunnen manifesteren.¹

Ondanks alle verschillen bestaat er bij theologen en mensen van de praktijk overeenstemming over wat de kern van het gemeente-zijn is. Drie dimensies: omgang met God (in welke vorm dan ook), 'gemeenschap' met elkaar en dienst aan mens en samenleving. Of met een drietal steekwoorden gezegd: mystiek, koinoonia en diakonia.² Zij vormen het DNA-profiel van de kerk en zijn onderling onlosmakelijk met elkaar verbonden. Diakonia verwordt los van mystiek en koinoonia tot filantropie; mystiek verandert, als zij op zichzelf komt te staan, in vage spiritualiteit en koinoonia geïsoleerd van mystiek en diakonia wordt gedegradeerd tot een gesloten vriendenkring.³

De vraag naar het waarom raakt de essentie van de kerk. Heeft de PGM anno 2020 nog bestaansrecht? Een vrijblijvend antwoord kan zijn: 'Het zal mijn tijd wel duren.' Maar je kunt de vraag naar het waarom ook anders formuleren en dan is er voor vrijblijvendheid geen ruimte meer. Hoe komt het dat (veel) van onze kinderen en kleinkinderen niet meer meedoen met kerk en geloof? En: leggen we ons daarbij neer of niet? Als het antwoord op die laatste vraag 'Nee' luidt, is het vinden van een antwoord op de vraag naar het waarom van de kerk zeer urgent. Als de vraag in groepsverband wordt besproken, is het belangrijk dat iedereen van die urgentie doordrongen is. Bovendien moet er vertrouwen zijn in een goede afloop - al was het maar in de vorm van een droom. Voorwaarden zijn ook volstrekte integriteit en maximale inzet van de gesprekspartners.

Ieder beleeft zijn/haar relatie met God, met zichzelf, met de naaste en met de schepping op eigen wijze. En deze wijze verandert in de loop van ieders leven. Welke vorm je daaraan geeft en hoe je daarover na denkt is voor iedereen uniek en krijgt vorm in interactie met de verhalen in de bijbel en de uitleg daarbij, de moderne literatuur daarover en via gesprekken en belevenissen met de medemensen van nu en met wat het leven je brengt.

In de PGM willen we elkaar vinden als kinderen van eenzelfde Vader, hoe verschillend we ook zijn. Staande in een lange geschiedenis van mensen die vóór ons kwamen, inclusief Israël, dat ons hierin voorging. We hebben als voorbeeld onze broeder Jezus Messias, uit de dood tot leven gewekt. We worden aangedreven door dezelfde Geest. En we leven in afwachting van de dag dat God in allen is en allen in God zijn.

De kerk is een plek van ontmoeting, uitwisseling, ondersteuning, oefening, bemoediging, ontwikkeling. Een plek van inspiratie. Een plek waar de hoop levend wordt gehouden. Een plek waar een evenwicht wordt gezocht tussen de omgang met God, 'gemeenschap' met elkaar en dienst aan mens en samenleving – tussen mystiek, koinoonia en diaconia. De kerk is een groep mensen die, weet hebbend van hun eigen beperktheid, probeert om het geheel groter te laten groeien dan de som der delen en Gods liefde uit te dragen in de wereld.

¹ Polkerman, Anneke, *De kerk loslaten Een weg naar spirituele ruimte* (Kampen 2006)

² Deze driedeling is een alternatief voor de trits die in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw gebruikelijk was: 'vieren, leren en dienen'.

³ Hendriks, Jan, *Verlangen en vertrouwen Het hart van gemeenteopbouw* (Kampen 2008) 54-69

Uit de Visienota PKN (2012): "De hartslag van het leven"

In de kerk gedenken en vieren we (*het leven en*) de opstanding van Christus uit de dood. Hij die zich voor ons overgaf in de dood is opgewekt uit de doden. De gekruisigde Heer geeft zich als levend brood. Dat is de inhoud van het kerk zijn. Met alles wat daarmee samenhangt en zoals het in de Bijbel wordt verteld. Zonder deze inhoud vervaagt de kerk.

God zelf geeft inhoud aan de kerk (*door mensen*). Wij beheersen dat niet en krijgen dat nooit in de greep. Wij niet, onze gemeenschap niet, onze richting niet. We kunnen er wel getuige van zijn. Een getuige spreekt uit ervaring over een werkelijkheid die hem is gegeven en die beslag op hem legt. Die werkelijkheid mogen we leren kennen en tot ons laten spreken. Als we op zondag of op andere momenten samenkomen. Als we met elkaar de Bijbel lezen en nadenken over de weg van God met Israël en de volkeren. In het leerhuis, op onze eigen pelgrimsweg, in persoonlijke meditatie in gebed en stilte. We doen dat samen met anderen. Ook met hen die op een andere manier lezen en luisteren. Het is immers niet onze waarheid en wij hebben die niet in pacht. We hebben anderen nodig om samen de werkelijkheid te leren kennen. Daarom hebben we een kerk nodig die breed genoeg is om van de waarheid geen groepswaarheid te maken.

De kerk wordt aan alle kanten uitgedaagd om te verantwoorden waar zij in gelooft. Vaagheden worden daarbij niet geaccepteerd. We zullen aan de allergie voor waarheid en overtuiging voorbij moeten komen. Niet omdat we zo zeker zijn van onze zaak, nooit twijfelen of op alles een antwoord hebben. Alsof dat de norm kan zijn. Maar omdat we geroepen zijn om te getuigen van wat ons door God geschonken is en bedoeld is voor alle mensen.

Wat?

Het antwoord op de vraag naar wat de kerk te bieden heeft, beweegt zich tussen twee uitersten. Enerzijds is daar het 'conservatieve' antwoord: 'behoudt wat gij hebt!'. Waarom zouden we tornen aan onze verworvenheden? Getuigt een zucht naar verandering niet van een grenzeloos optimisme over de 'maakbaarheid' van een nieuwe 'bedeling'? Transformatie van de kerk? Wij zij toch de kerk!

Anderzijds is daar het 'progressieve' antwoord, dat gelooft in de vernieuwing. Het vertrouwen in de creativiteit (de 'Geest') waardoor de uitdaging tot vernieuwing kan worden aangegaan ('het waagstuk'). Over die nieuwe 'bedeling' kan men dromen en gezichten zien!

Verderop in dit rapport volgt een inventarisatie van wat de kerk te bieden heeft op beide terreinen: de status quo en het vergezicht. Hier wordt volstaan met de constatering, dat eerdergenoemde dimensies (mystiek, koinoonia en diakonia) gestalte hebben gekregen en nog steeds opnieuw krijgen in de diverse werkvelden van de kerk. In de eerste plaats haar eigen terrein: de kerkdienst/liturgie, het diaconaat, het pastoraat, de catechese, etc. Vervolgens kan de cirkel breder worden getrokken. In geografisch opzicht: de wijk, het dorp, de stad, het land of de wereld. Het werkveld kan ook betrekking hebben op een specifieke groep mensen. Mensen die hulp nodig hebben, verlangen naar een gemeenschap, uitzien naar anderen die voor hen opkomen of het met hen in hun lijden willen uithouden. Het operatieterrein kan ook de plaatselijke, regionale of landelijke politiek zijn. Concrete dromen worden eveneens elders wat verder uitgewerkt (zie Dromen en bouwstenen).

Hoe?

Over de wijze waarop we de gestelde doelen willen bereiken vermelden we hier (algemeen en zeer compact) de criteria voor gemeenteopbouw:

- centrale plaats voor spiritualiteit en zingeving tegen de achtergrond van de verschillende vormen daarvan;
- aandacht en respect voor mensen als reactie op de commercialisering in onze samenleving;
- inzet op lichte gemeenschappen in plaats van zware verbanden;
- focus op geloofservaringen of ervaringen van God;
- idee van pleisterplaatsen, langs de weg van mensen onderweg;
- vernieuwing van de kerk in de betekenis van transformatie (iets radicalers dan wat aanpassingen en lapmiddelen), als reactie op de afbrokkeling van de kerk als instituut.⁴

⁴ Idem, 52 Hendriks, Jan, *Kerkvernieuwing een uitdaging: op weg gaan met visie en vertrouwen* (Kampen 2010); Dulk, Maarten den, De opbouw van de gemeente is de grote gevechtsacte tegen de chaos in: *In de waagschaal* jrg. 14 nr. 8

4. Sterktes/zwaktes/kansen/bedreigingen

Hoe ervaren wij de stand van zaken binnen de Protestantse Gemeente Middelburg? Onze gemeente heeft sterke punten die we onvoldoende inzetten: professionele krachten, veel expertise bij vrijwilligers, mooie gebouwen en geld. We zijn echter ook te karakteriseren als een intern en op behoud van de status quo gerichte gemeente, die krimpt in ledental en waar te veel werk op te weinig schouders ligt. We zijn geen naar buiten gerichte, enthousiaste en uitnodigende club waar de begeesting vanuit ons geloof duidelijk van afstraalt.

Tegelijkertijd is er – zo ervaren we – in de maatschappij behoefte aan gemeenschap, zingeving en spiritualiteit en de ruimte voor sociale dienstverlening mede door een zich terugtrekkende overheid.

De maatschappij waarin we kerk zijn is verindividualiseerd, er heerst een zapcultuur en ieder heeft zijn eigen geloofsbeleving.

Onze gemeente heeft als centraal zwak punt dat we verlegen zijn met hoe we zelf ons eigen geloof beleven. Die beleving is ook zeer divers (wat op zich ook als sterk punt kan worden gezien). De verlegenheid is verklaarbaar omdat rondom geloofsbeleving veel onzegbaar⁵ is. Samen proberen die beleving onder woorden te brengen en van elkaar en de geschiedenis te leren kan veel 'Geest'-kracht en inspiratie tot 'daden' in de maatschappij geven.

Als het **Waarom** van het kerk zijn niet duidelijk is, komt er van het **Hoe** en **Wat** ook niet veel terecht. Sterker nog: het wat en hoe kunnen het waarom lelijk in de weg gaan zitten. Het 'waarom' raakt het hart en daarin kun je elkaar ondanks alle verschillen herkennen. Bij het 'hoe en wat' moet een verhaal worden bedacht, het is vaak niet direct duidelijk wat de reden is om iets zo te doen. Het 'waarom' van ons geloof en het samen kerk zijn willen we daarom voortdurend een belangrijk onderwerp van gesprek laten zijn.

Er is binnen en buiten onze gemeente behoefte aan open zingevings- en geloofsgesprekken. Als eerste willen we door met elkaar geloofsgesprekken aan te gaan het 'waarom' van ons kerk zijn in onze tijd helder krijgen en in onze eigen bewoordingen beschrijven (in zijn veelkleurigheid en in oecumenische relatie tot andere godsdiensten). Hieruit willen we dan laten voortvloeien 'wat' we in de Middelburgse maatschappij van 2020 willen betekenen en 'hoe' we dat willen doen. Dit proces zijn we gestart en willen we voortzetten in 2014. De resultaten zullen ook richting geven aan het antwoord op de vraag welke en wat voor soort gebouwen we nodig zullen gaan hebben in 2020.

Kort gezegd: we hebben wel de middelen (mensen, gebouwen, geld), maar we gebruiken ze niet optimaal. Velen zijn verlegen met hun (veelkleurige) geloofsbeleving en we hebben het ook onderling niet vaak meer over het onzegbare, over God. Het **Waarom** van ons gemeente zijn en de unieke persoonlijke wijze van geloven van elk gemeentelid is te weinig onderwerp van gesprek en daarom is het **Wat** en **Hoe** van onze activiteiten onvoldoende aansprekend en inspirerend/begeesterend. Terwijl er wel behoefte is aan het gesprek daarover en de zingeving van ieders leven, de gemeenschap, samen leren en samen goed doen in de maatschappij. Spirituele motieven, geestelijke waarden en morele beginselen zijn nog altijd van belang onder de jongeren. Maar er ontbreekt een gemeenschappelijk vocabulaire om deze waarden en morele beginselen tot onderwerp van gezamenlijke verhalen en reflectie te maken. Wat geen gedeelde taal heeft, is tot stilzwijgen gedoemd.⁶

Bij nieuwe vormen van spiritualiteit zoeken mensen volgens de Hart informalisering (afbrokkeling van formele gezagsrollen), intensivering (nadruk op het gevoel) en individualisering (toegespitst op de persoon). Het eigen leven, de persoonlijke autobiografie, God als innerlijke immanente kracht en een holistisch wereldbeeld lijken belangrijke ingrediënten voor nieuwe spiritualiteit, maar het meest opvallende kenmerk is het dynamische.⁷

⁵ Moeilijk in woorden uit te drukken

⁶ Gabriël van den Brink, *Eigentijds idealisme* (2011)

⁷ Joep de Hart, *Maak het nieuw!* (2011)

5. Dromen en bouwstenen

Dromen.

Op de Impuls-dag van 12 mei 2012 is een aantal droombeelden naar voren gekomen waarin zich een grondidee aftekent. Dat is de realisatie van een centraal gelegen breed georiënteerd kerkelijk centrum. Een ontmoetingsplek waar diverse soorten diensten kunnen plaatsvinden en die 24 uur per dag toegankelijk is. Een locatie waar sociale ontmoeting (lunchcafé), leren (leerhuis met lezingen en interactief leren) en vergaderen samengaan. Een ingang voor hulp en hand- en spandiensten. Naast dit kerkelijk centrum zouden er satellieten/kerkplekken/gemeenschappen van ontmoeting, zorg en geloof in de wijken kunnen zijn.

Bij een breed kerkelijk centrum hoeven we niet aan één locatie te denken. Het kan ook een breed gedragen midden zijn dat op verschillende locaties zichtbaar wordt. Je zou ook de wijken als 'satelliet' kunnen zien, waarbij je de organisatie opengooit voor meer satellieten dan de wijken alleen. Hoe dan ook wij denken dat de huidige organisatievorm met hoge scheidsmuren tussen de wijken anders (beter) kan.

De volgende **bouwstenen** zijn naar voren gekomen, waarmee we aan een **visie voor de PGM** willen gaan werken.

Waarom zijn we een kerkgemeente?

Om de ervaring van God te delen (in al Zijn mysterie als grondvertrouwen) met alle verhalen over Hem en het verbond met ons mensen door de eeuwen heen. En om de verhalen over Jezus als zeer bijzonder mens, profeet en 'Zoon van God' in de Bijbel als voeding en lering voor de opdracht die Hij ons heeft gegeven.

Om een gezamenlijke plek te hebben voor ons persoonlijk geloof (steun en inspiratie) dat veelkleurig beleefd wordt.

Voor de waarde van het sociale verband, de kerkgemeenschap (niet alleen geloven, maar van elkaar leren, elkaar inspireren en sterken).

Om de tradities te vieren en in stand te houden en voor de verhalen (bemoediging en inspiratie, levende geschiedenis, de betekenis van de verhalen voor nu).

Voor het bespreken van de levende vragen rondom het mysterie God en de persoon Jezus (de levende geschiedenis voortzetten).

Om de gezamenlijk nagestreefde levensstijl en levenskunst (trouw, omzien naar elkaar, werken aan vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping) voort te zetten en steeds weer leven in te blazen.

Om de waarde van het samen vieren en zingen.

Voor het hebben van een plek van rust en stilte voor bezinning en reflectie.

Hoe en wat?

Het hebben van gebouwen met uitstraling (met geschiedenis, opvallend, 'heilige' plaatsen, zichtbaar in Middelburg).

Een toevluchtsoord en stilteplek die 24 uur per dag en 7 dagen in de week toegankelijk is.

Gebouwen en diensten van goede kwaliteit, met zelfbewuste en dienstbare bemensing.

Een plaats voor ontmoeting met een goed imago.

Met een informele, open en intieme sfeer.

Actief en interactief.

Met verschillende vormen en roulerende voorgangers.

Met diverse soorten muziek en zang.

Met ruimte(s) voor verschillende activiteiten, belevingen, uitingen.

Met een kern of kernen die wat verder gaan waar dat ontstaat (geloofsgemeenschappen).

Het over de kern, het waarom en de vragen en belevingen daarbij blijven hebben.

Multifunctioneel.

Met ruimte voor wat jongeren bezighoudt en waar zij kunnen experimenteren.

In dialoog met andere godsdiensten.

Met goede contacten met de overheid.

Naar voren is gekomen dat we de 'benauwdheden', 'ingesleten gewoontes', de 'ballast' en 'eilandencultuur' die ervaren wordt, willen bespreken en ten goede willen keren.

We willen met elkaar bespreken wat de plaats van de vieringen, de kerkdiensten in onze kerkgemeenschap is. Welke plaats willen we de liturgie geven in ons christen zijn. In de beleving begint en eindigt de kerk met het bezoek aan de kerkdienst en hangt de rest er een beetje bij.

6. Spanningsvelden en beleidskeuzes

Op basis van de sterktes/zwaktes/kansen/bedreigingen van en voor onze kerkgemeenschap en de droombeelden en bouwstenen voor een visie kunnen we een aantal spanningsvelden benoemen die we adviseren onderwerp van gesprek te laten zijn binnen de gemeente. Het gaat hier om 'dubbele gevoelens' die we vaak ervaren in onze geloofsbeleving en ons kerk zijn. Het is noodzakelijk die dubbelheid te benoemen en te bezien hoe we met beide polen van het spanningsveld om moeten gaan.

De werkgroep is in haar bezinningsproces de volgende spanningsvelden tegengekomen:

1. Het christelijk geloof wordt enerzijds ervaren als 'goud in handen' en een 'sterk merk', maar anderzijds wordt er in de publieke ruimte weinig inhoudelijk over het christelijk geloof gesproken en heeft het christelijk geloof in onze maatschappij weinig tot geen uitstraling en een slecht imago.
2. Binnen de kerk koesteren we enerzijds onze rijke traditie en historie en zijn we tevreden met wat er is, maar anderzijds bestaat er een grote behoefte aan verandering en meegroeien met de tijd.
3. We zijn enerzijds overtuigd van het christelijk geloof zoals dat is ontwikkeld en we aanhangen, maar anderzijds zijn we ons bewust van het belang van andere godsdiensten en de dialoog met andere godsdiensten.
4. We willen in de kerk inzetten bij God, maar beseffen ook dat het om mensen gaat (Gods handen zijn wij)
5. We zijn blij met onze veelkleurigheid, maar lopen tegelijkertijd aan tegen de hokjescultuur
6. We waarderen onze werkende, staande organisatie, maar ervaren die tegelijkertijd ook als een log, naar binnen gericht apparaat, waarvan de organisatie verbetering behoeft.
7. In onze gemeente zien we een groep van heel betrokken mensen (harde kern), maar er is ook een grote passieve groep die de binding aan de kerk duidelijk anders beleeft (grijs gebied)
8. We zien de voordelen van een grote gemeente (in zijn totaliteit), maar beseffen ook de waarde van een kleinschalige gemeenschap.
9. Enerzijds zitten we heel ruim in onze geldelijke middelen en gebouwen, maar anderzijds komen we geld te kort en is er ruimte te weinig.
10. We willen heel graag aansluiten bij de huidige cultuur, maar we willen vanuit ons geloof ook kritisch kunnen zijn ten aanzien van onze (westerse) cultuur
11. Aan de ene kant willen we maatschappelijk relevant opereren, maar aan de andere kant ervaren we dat we in onze maatschappij maar weinig bereik hebben.
12. We constateren de vergrijzing en willen in onze gemeente rekening houden met ouderen, maar tegelijkertijd willen we ook de jeugd de rol geven die ze toekomt om zichzelf en de kerk verder te ontwikkelen.

Deze spanningsvelden of 'dubbele gevoelens' verdienen de aandacht bij het bepalen van de koers naar 2020. Waar vinden we dat onze belangrijkste punten voor verandering liggen en waar willen we accenten gaan leggen? Uit de besprekingen in de wijken in het voorjaar van 2013 aan de hand van het doorgroeidocument zijn de volgende belangrijke punten naar voren gekomen:

0. We willen duidelijker (centraler?) en multifunctioneel aanwezig zijn in de stad
Een gebouw dat de hele week open is. Sommige opperen zelfs 24 uur per dag, 7 dagen per week.
In dit gebouw kan op zondag erediensten gehouden worden en door de week allerlei activiteiten zoals lezingen, bijbelstudies, gespreksgroepen etc.
Maar ook allerlei praktische zaken zoals crèche en kinderopvang worden gesuggereerd.
Een multifunctioneel gebouw of gebouwen met een meerwaarde voor de hele samenleving.
1. We willen duidelijk aanwezig zijn in de samenleving
We willen een kerkgemeente zijn die een belangrijke maatschappelijke functie heeft. Daarbij worden diaconale taken genoemd, maar ook het fungeren als baken van gemeenschapszin en saamhorigheid in de alsmat individualiserende samenleving.
2. We willen jongeren meer zeggenschap geven en stimuleren nieuwe vormen van gemeentelijke te ontwikkelen.
In alle wijken en in het ouderenpastoraat worden de jongeren gemist.

De jongeren geven aan de kerk wel als waardevol te ervaren en dat zij behoefte blijven houden aan een plaats om samen te komen en zich welkom te voelen.

Maar de vorm knelt, muziek en zang worden als te ouderwets ervaren en het is teveel eenrichtingsverkeer.

Een treffende opmerking van de jongeren: de verschillende wijken komen grotendeels op hetzelfde neer. Veelkleurigheid wordt niet ervaren en zou juist veel groter moeten zijn!

We hebben een aantal sterke punten waar we het allemaal over eens zijn. We zijn een sociale gemeenschap die veel kan. We zijn gegrepen door dezelfde verhalen over God, Jezus en de Heilige Geest, we zijn daardoor geïnspireerd en staan bij tegenslag getroost en met vertrouwen in het leven. We willen daar wat mee doen in de maatschappij (zingeving). We beschikken over een groot potentieel aan menskracht en talenten.

Dus we kunnen wat! Het lijkt geen probleem tot besluiten en uitvoering te komen.

Het gesprek met alle leeftijdsgroepen (vanaf de middelbare-schoolleeftijd) over het geloof ons 'waarom' zien wij daarbij als essentieel (echt contact over de wezenlijke zaken). Daardoor zal onze veelkleurigheid in de beleving helderder worden (van orthodox tot vrijzinnig met alle tinten ertussenin), de gedachten over het mysterie, het onzegbare van God, Jezus en de Heilige Geest duidelijker, zodat wij aansprekender kunnen zijn voor anderen en beter zicht krijgen op 'wat' wij in de maatschappij van Middelburg, Walcheren en Zeeland kunnen betekenen en 'hoe' dan.

7. De tweede ronde: nieuwe overwegingen na de reacties in de wijken

Opnieuw willen we met nadruk stellen: alleen in samenspraak en samenwerking kan er iets gaan groeien binnen de PGM. Opgelegde besluiten kunnen wel zaken regelen, maar daar borrelt geen energie bij op. Betrokkenheid van wijken en gemeenteleden is een cruciale voorwaarde, wil er sprake zijn van een gezamenlijke toekomst voor de PGM. Het gaat dus meer om het aangeven van een richting dan het presenteren van een uitgewerkt beleidsplan.

Eén ding werd ons in de afgelopen tijd duidelijk: een visie kan niet zonder Visie. God spreekt het eerste Woord. We moeten in beweging worden gezet door de Geest. Maar het is nog niet zo makkelijk om die Visie onder woorden te brengen. Daarvoor is het stroomgebied van de christelijke traditie te breed en divers. In de Protestantse Kerk in de Nederland vinden we niet voor niets verschillende modaliteiten die verschillende accenten zetten.

Als werkgroep Impulz willen we ons vooral laten inspireren door de noties van het Evangelie van de komst van Gods Koninkrijk, de oneindige liefde van God, de kerk als Lichaam van Christus en de noodzaak ons op de "agora", de markt, te begeven. Nogmaals, we beseffen dat de Visie van onze christelijke gemeenschap veel breder is dan wat deze noties verwoorden. Maar in onze aanbeveling vormen hebben deze elementen dragende kracht.

We willen ons laten inspireren door het Evangelie van de komst van Gods Koninkrijk, zoals dat zichtbaar is geworden in de woorden en daden van Jezus, Zijn levensweg, Zijn lijdensweg en Zijn verrijzenis. Het Koninkrijk van God vormt een "kritische massa" in onze wereld. Het daagt onze levenswijze uit, onze levenshouding, ons omgaan met mens en wereld. Het wil ons bepalen bij een ander spoor in onze werkelijkheid, van vrede, gerechtigheid en heelheid van de schepping, van vergeving en verzoening, van duurzaamheid en een menselijke maat, van tijd en eeuwigheid.

Gods oneindige liefde vormt het kloppend hart van Jezus' optreden. Liefde is de kernkracht van het Evangelie. Paulus verwoordt de kracht van Gods liefde in zijn eerste brief aan de kerk van Corinthe (1 Cor. 13). Liefde is een gave en opgave. Liefde wordt gegeven en opgeroepen. Met de woorden van een lied van Taizé: *ubi caritas et amor, ibi Deus est*. Een kerk zonder liefde is geen kerk.

Paulus' beeld van een lichaam (1 Cor. 12) is voor ons ook leidinggevend in het omgaan met samenhang en diversiteit in een gemeente. Wij hebben elkaar nodig! Wij kunnen geen enkel lid afschrijven. We zijn een levendige, gastvrije en actieve kerkgemeenschap die de heelmakende, alles bevrijdende liefde van God, die voor ons een oneindig mysterie is, laat zien in Middelburg. Jezus heeft ons dat voorgeleefd en ons bevrijd, zodat we vol vertrouwen kunnen doen wat we nodig vinden om te doen voor de kwetsbaren en het kwetsbare in onze samenleving, dichtbij en ver weg.

Wij steken een hand uit naar andersgelovigen en andersdenkenden vanuit het besef dat het oneindige mysterie God waarschijnlijk op vele manieren mensen raakt en in beweging zet. Zelf zoeken wij persoonlijk en als gemeenschap van mensen naar voor ons gepaste vormen van

geloofsbeleving en geloofsviering en zoekt ieder persoonlijk naar de bedoeling die God met zijn/haar leven heeft.

Tenslotte wil het begrip "agora" (Hand. 17: 17) er ons - vrij geassocieerd - bij bepalen dat we met de goede boodschap de markt op moeten, zonder ons aan de bijna alomtegenwoordige almacht van het marktdenken uit te leveren. Wij moeten de markt op om daar te midden van alle geluiden die elkaar willen overstemmen, een ander geluid te kunnen laten horen.

In een eerdere fase benoemden we de drie kernmomenten van kerk zijn, waar ons hart sneller van gaat kloppen: omgang met God (mystiek), gemeenschap met elkaar (koinoonia) en dienst aan mens en samenleving (diaconia). Dit is de basis waarop telkens weer gebouwd moet worden. En het zal de kunst zijn deze kernmomenten telkens weer zo "basic" mogelijk te herontdekken en onze energie niet kwijt te raken aan allerlei aangroeisels en uitsteeksels. In de kerk moet het eenvoudigweg gaan over onze omgang met God. Het gaat erom te investeren in elkaar. En we moeten onze taak naar de samenleving niet verwaarlozen. Het is een open deur - en toch is onze ervaring dat die zo vaak dicht zit.

Ons is ook duidelijk geworden: als de huidige tendens zich voortzet houden de gewone wijkgemeentes het niet vol. Niet in financieel opzicht, maar ook in kerkbezoek en vrijwilligerswerk. Het proces van krimp is niet eenvoudig te stoppen. Daarvoor zitten de oorzaken te diep. Bescheidenheid past ons. In onze seculiere samenleving zal de plaats van de gewone gevestigde kerken voorlopig beperkt zijn. We zullen moeten aanvaarden dat in onze individualistische maatschappij mensen zich niet zo gauw aan een gemeenschap binden (net zo min als ze zich binden aan allerlei andersoortige verenigingen of organisaties). Maar er zullen altijd mensen blijven die zich willen laten inspireren door waar onze kerk voor staat en zich bovendien kunnen vinden in de vormen en traditie die onze Protestantse Gemeente Middelburg rijk is. Een belangrijke taak voor ons is drempels weg te nemen, waar die bij mogelijke belangstellenden voor geloof en kerkelijk leven zijn opgeworpen. Een belangrijke taak daarbij is om de drempels die we onderling hebben opgeworpen tussen de wijkgemeentes weg te nemen. We stellen nogmaals vast: in de huidige vorm zullen de gewone wijkgemeentes het niet volhouden. Als we niets doen, is "koude sanering" de enige mogelijkheid die overblijft. Dat wil zeggen: gebouwen sluiten, wijken samenvoegen - tot het moment dat er waarschijnlijk nog één gebouw overblijft en zelfs dat is wellicht niet meer te handhaven.

De ervaring leert dat betrokkenheid een eerste voorwaarde vormt voor groei van een gemeenschap. Als niemand zich betrokken voelt of zich in wil zetten, ontstaat er ook geen verband. De kerk kan de omgang met God versterken en in de samenleving wat betekenen als gelovigen bereid zijn te werken aan een gemeenschap. Daarom zal in de komende tijd stevig moeten worden ingezet op het ontwikkelen en versterken van betrokkenheid.

Drempels voor betrokkenheid moeten worden opgeruimd: de bedoeling is dat mensen van buiten de kerk onze gemeenschap als een uitnodigende ruimte ervaren. Voor velen is de dienst de zondagmorgen al een stap te ver. Daarom moeten er vormen worden bedacht die buiten de zondagse dienst mensen kunnen bereiken.

Het gaat ook om betrokkenheid in bredere zin. We zitten nu in de kerk alsof we ons lichaam thuislaten - hooguit mogen onze oren luisteren en mag onze zangstem in beweging komen. Betrokkenheid heeft te maken met schaal. We denken vaak toch nog grootschalig. Terwijl juist kleinschaligheid (projecten, groepen) veel meer mogelijkheden biedt.

We moeten kritisch naar onszelf kijken, onze houding, ons eigen enthousiasme.

We kunnen meer vormen van betrokkenheid verkennen dan het klassieke lidmaatschap. Nu hoor je erbij of niet. In onze netwerksamenleving moet de kerk allerlei vormen van betrokkenheid op waarde schatten. Daarbij zie je ook dat in de levensloop van een mens er vaak sprake is van verschillende mate van betrokkenheid. Ook daar kan onze kerkelijke gemeenschap op inspelen. Tenslotte stellen we vast dat nadenken over de toekomst niet gaat zonder betrokkenheid van mensen. Kerkelijke gremia kunnen nog zoveel mooie stukken schrijven en beleidsplannen presenteren - er moet allereerst draagvlak voor zijn. Vandaar dat Impulz telkens weer pleit voor het samen zoeken naar vernieuwing en "top-down" bestuur zo veel mogelijk te vermijden. Er wordt nog steeds teveel gedacht in termen van "ze" (kerkenraad, AK, de kerk, enz.). Een tweede valkuil vormt de eerder genoemde eilandencultuur, die zich ook uit in het spreken in termen van "ze" (de andere wijken).

Een mogelijke vorm van samenwerking tussen de wijken en impuls voor de toekomst zien wij in het idee van een Filia-al of Filia-alen. Het Filia-al zouden wij willen omschrijven als een kerkelijk centrum dat 24 uur per dag midden in de samenleving open en aanwezig is. In het Filiaal mag de

liefde van God (φιλία) zichtbaar worden voor allen (Filia-al). Het hart van dit centrum moet worden gevormd door mensen met een grote betrokkenheid, mensen die misschien wel samen een leefgemeenschap willen vormen. Daaromheen kunnen mensen op allerlei manieren betrokken zijn. De bedoeling is dat het centrum veel laagdrempeliger zal functioneren dan de zondagse eredienst die voor velen het enige beeld is dat ze bij een open kerk hebben. Vanuit het centrum kan er veel directer met de samenleving worden gecommuniceerd. Er kan plaats worden geboden aan organisaties of groepen die niet direct onder de kerkelijke vlag vallen of enkel onze vlag. Het idee is dat in een Filiaal datgene waar we als kerk voor staan (omgang met God, gemeenschap, dienst aan mens en samenleving) veel opener en directer naar voren kan komen dan nu binnen onze wijkgemeentes het geval is.

In een Filiaal kunnen we samen als Protestantse Gemeente Middelburg onze energie steken in een nieuw initiatief. Het is niet van de ene of van de andere wijk. Het kan groeien vanuit een of meerdere wijken die vorm willen geven aan een Filiaal. Mogelijk maakt deze vorm van samenwerking het makkelijker om op andere gebieden ook samen te doen.

Wij beseffen als werkgroep Impulz heel goed dat ons idee van Filiaal geen recept biedt voor volle kerken. Met die opdracht waren we trouwens ook niet aan de slag gegaan. Het gaat erom de mogelijkheden voor kerk zijn in Middelburg voor de komende twee/drie decennia te verkennen. Kort en goed komt het hier op neer: wij geloven dat het concept Filiaal een goede impuls kan zijn voor ons kerkelijk leven.

We beseffen ook dat geen enkele verandering of nieuwe stap op het kerkelijk erf kan worden ingezet zonder weerstand op te roepen. Dat is ook helemaal geen probleem. Weerstand duidt op betrokkenheid. De kunst is om met voor- en tegenstanders van nieuwe stappen in gesprek te blijven en ons gezamenlijk bewust te zijn dat niets doen geen optie is.

Wij willen ons graag laten inspireren door het Evangelie van de komst van Gods Koninkrijk, de oneindige liefde van God, het Lichaam van Christus, de `agora` als uitdaging. De kerk als plaats van omgang met God, gemeenschap en dienst aan medemens en samenleving - er is nog zoveel mogelijk. Want .... *niets is onmogelijk bij God.*

8. Literatuur

- Armstrong, Karen, Een geschiedenis van God. Vierduizend jaar Jodendom, Christendom en Islam (2009)
- Baricco, Alessandro, De barbaren (2012)
- Boschma, Jeroen & Groen, Inez, Generatie Einstein, slimmer, sneller en socialer: communiceren met jongeren van de 21^e eeuw (2006)
- Boerk, Mark de, Nooit meer evangeliseren (2011)
- Botton, Alain de, Religie voor atheïsten. Een heidens gebruikersgids (2011)
- Brink, Gabriël van den, Eigentijds idealisme. Een afrekening met het cynisme in Nederland (2011)
- Broers, Arjan, Leven met Dominicus (2013)
- Deijl, Aarnoud van der, Is de kerk nog nodig? (2011)
- Dulk, Maarten den, De opbouw van de gemeente is de grote gevechtsacte tegen de chaos in: In de waagschaal jrg. 14 nr. 8 Taylor, Charles, Een Seculiere Tijd (2010)
- Hart, Joep de, Maak het nieuw! Over religieuze ontwikkelingen en de positie van de kerken: een persoonlijke geschiedenis (2011)
- Hendriks, Jan, Verlangen en vertrouwen Het hart van gemeenteopbouw (Kampen 2008)
- Hendriks, Jan, Kerkvernieuwing een uitdaging: op weg gaan met visie en vertrouwen (Kampen 2010)
- Hendrikse, Klaas, Geloven in een God die niet bestaat (2007)
- Hendrikse, Klaas, God bestaat niet en Jezus is zijn zoon (2011)
- Kuitert, Harry, Alles behalve kennis (2011)
- Lenoir, Frédéric, De filosofie van Christus. Het christendom is meer dan een religie (2007)
- Lenoir, Frédéric, Hoe Jezus God werd. Een kwestie die het aanzien van de wereld veranderde (2010)
- Moerland, Bram, Schatgraven in Nag Hammadi. Een inleiding tot de gnostiek (2002)
- Noorloos, Marius, Leven uit de Bron, via geloofsopbouw naar gemeenteopbouw (2003)
- Polkerman, Anneke, De kerk loslaten Een weg naar spirituele ruimte (Kampen 2006)
- Protestantse Kerk Nederland, Geloof-Hoop-Liefde, 30 kansrijke modellen voor de missionaire gemeente (2011)
- Protestantse Kerk Nederland, Kiezen in de krimp; de uitdagingen van de kerk in de stad (Katern Kerkinformatie 2012)
- Protestantse Kerk Nederland, De hartslag van het leven, visie op het leven en werken van de Protestantse Kerk in Nederland (2012)
- Raad van Kerken in Nederland, Gebundelde krachten in de oecumene (2012),
- Raad van Kerken in Nederland, Leven, oecumene, wijsheid. Teksten lezen uit Bijbel en Koran (2011),
- Raad van Kerken in Nederland, In de schoenen van de apostelen, studiedag over apostoliciteit (2012),
- Raad van Kerken in Nederland, Brieven over de kerk tussen de generaties (2011)
- Roest, Henk de, Een huis voor de ziel (2010)
- Samuel, Monique, Dagboek van een zoekend christen (2012)
- Scheele, Peter, Visserslatijn (1995)
- Sinek, Simon, Youtube: How great leaders inspire action (2012)
- Tillema, Erik Jan en Houweling, Wies (red.), Geloven, zo kan het ook. Vrijzinnige visies op theologische thema's (2011)
- Velde, Koert van der, Flirten met God (Religiositeit zonder geloof) (2011),
- www.creatov.nl
- www.noorderlichtbreda.nl
- www.yot.be

9. Bijlage sterktes/zwaktes/kansen/bedreigingen

Volgens de werkgroep en de vertegenwoordigers uit de wijken op de Impulsz-dag zijn de sterktes en zwaktes van onze gemeente als volgt te karakteriseren.

Sterktes:

Goed en inspirerend verhaal (Bijbel)
Gemeenschappelijk waarom: zingeving
Veelkleurige geloofsbeleving
Aanwezig bij hoogtepunten (met rit en symbolen)
Ontmoeting met gelijkgestemden, betrokken op elkaar, gevoel ertoe te doen
Organisatie
Gebouwen
Diensten
Kerk in de wijk
Veel professionele krachten (predikanten, musici)
Veel vrijwilligers en bestuurlijk actieven
Veel mensen met heel veel talenten en vaardigheden
Rijke geschiedenis
Schoonheid van de gebouwen in een prachtige omgeving (o.a. Abdij)
Gebouwen met potentie
Lange Jan Project – open kerk
Financiële reserve
Pastorale aandacht (gereorganiseerd)

Zwaktes:

Het 'instituut' kerk: jongeren voelen zich buitenbeentje, saai
Weinig efficiënte organisatiecultuur; bestuurlijke leemlaag
Bepaalde muzikale begeleidingsmogelijkheden; geen eigentijdse muziek/muziek die aansluit bij belevingswereld van jongeren
Kerkdiensten die niet aansluiten bij jongeren (saai, lange preek) en ook niet bij de middelbare leeftijd
Élan ontbreekt, geen bruisende club
PGM is geen sterk 'merk', niet iets om trots op te zijn
PGM is geen eenheid en geen liefde onderling (eilandenrijk)
Niet of nauwelijks samenwerking tussen de predikanten
Slechte communicatie naar buiten
Te weinig zichtbaar in de stad – niet present in publieke sfeer (debat, politiek, in meningsvorming, als helpende hand)
Verlegen (geworden)
Weinig jonge vrijwilligers
Steeds kleiner wordende kern
Te weinig gebruik van aanwezige expertise
Erfenis van een kerkcultuur die als negatief wordt beleefd
Consumptief ingestelde leden
Het gaat soms teveel om de vorm in plaats van om de inhoud
Iedereen tevreden willen houden
Exclusivisme/in onszelf gekeerd/isolement
Weinig discussie (of platform daarvoor)

De kansen en bedreigingen voor onze gemeente vanuit de maatschappij zijn als volgt te karakteriseren.

Kansen:

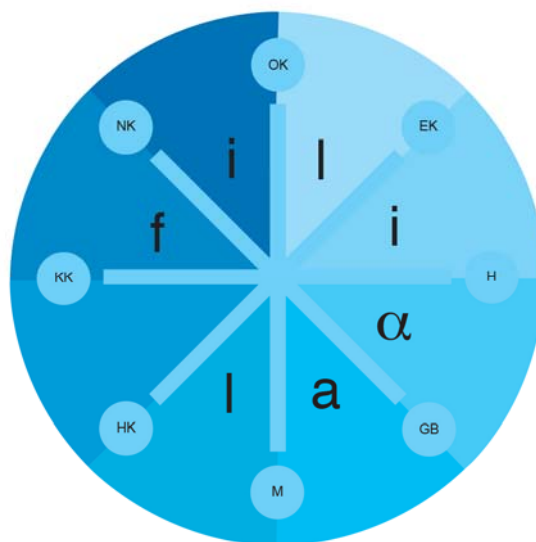
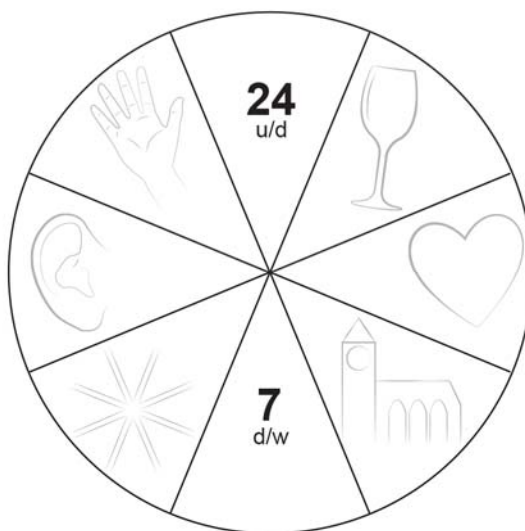
Er is behoefte aan gemeenschap, zingeving en spiritualiteit bij mensen;
Overheid trekt zich terug – er vallen ruimtes die de kerk kan invullen
Nieuwe belijden
Nieuwe leren (traditie van het Joodse leren, cursusvorm, leertrajecten, open dagen)
Evenementen waarmee we ons laten zien (kerkennach, bijv.)
Aansluiten bij de interesse in zingeving – gesprekken faciliteren
Projectmatige betrokkenheid
Meerverbindende activiteiten en minderverbindende activiteiten (buiten de huidige bandbreedte van betrokkenheid)
Behoeft aan beleving (toerisme)
Sociale media
Minder anti-kerkelijke jongeren
Kerk-school
Inzet van PR (jaarverslag, presenteren van wat er gebeurt)
Originele activiteiten
Dichterbij huis...
Presentie i.p.v. magneet
Middelburg-brede activiteiten
Debatten over wat anders moet (of de kerk of de maatschappij)
Organiseren Pinksterdiensten (opkikkerdiensten)
Jongeren verantwoordelijkheden geven en investeren (bijv. als het gaat om muziek maken)
Maatschappelijke stages
Gebruik kerkgebouw verbreden met breder aanbod
Doen waar we goed in zijn (bijv. rituelen)
Internationaliseren
Meer met andere godsdiensten doen
Een krimpende organisatie moet wel veranderen ener is een gemotiveerde kern die wil veranderen
Inzet van mensen (jong en ouder) geeft betrokkenheid en inspiratie
Nieuwe media, nieuwe vormen; internet
Zout in de pap zijn / bewust zijn van roeping door meer gerichtheid op samenleving, openheid naar samenleving

Bedreigingen:

Zapcultuur; vluchtige maatschappij
Individualisme
Onverschilligheid
Welvaart, luxe; steeds minder God nodig
Geloven wordt als oubollig gezien
(Vermeend) gebrek aan tijd
Minder financiële middelen
Vervlakking, verhuftering samenleving (Wilderisatie)
Weinig inzetbaarheid van mensen
Veel energie voor intern kan ten koste gaan van acties naar buiten
Ontkerkelijking (club van verliezers)
Belastingaftrek staat ter discussie
Opkomst van de sociale media (als alternatief sociaal leven)

3. HET FILIAAL

(Met dank aan Johan de Koning)

De maatschappij stelt nieuwe vragen aan de Kerk.

Of we nog bereikbaar zijn. Of we de helpende hand uitsteken. Of we nog hart hebben voor de ander. Of we een luisterend oor lenen aan hen die ons nodig hebben. Of we nog ergens voor staan. Of we nog geïnspireerd zijn.

Antwoorden op die vragen komen een voor een, op ieders eigen wijze en soms collectief. Er zijn vele wegen, maar is er ook nog een middelpunt; een plein waar wegen samenkomen? Wat doet de Kerk in Middelburg?

Open de vakjes, zoals bloemblaadjes open gaan: alle taken die ons wachten. Ontdek daaronder de filialen van de lokale kerk die klaar staan om aan de slag te gaan. Draai de schijf: iedereen actief.

Samen sterk. Zo vormen we een filiaal: een gemeenschap van delende liefde.

Praat mee over de toekomst van de Kerk! Op 18 maart in de Morgenster.